
А. К. Соколова.

**ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬ-
НІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ФЛОРИС-
ТІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА –**
негативні наслідки, яких має зазнати
особа у разі порушення нею флористич-
ного зак-ва.

Відповідно до ст. 40 ЗУ «Про рослинний світ» порушення флористичного за-ва (про росл. світ) тягне за собою згідно із за-вом дисциплінарну, адм., цив.-прав. або крим. відповідальність. За цим Законом за порушення за-ва несуть відповідальність особи, винні: а) в самовільному спец. використанні природ. росл. ресурсів; б) порушенні правил заг. користування ними тощо. У той же час у Законі зазначено, що перелік правопорушень не є вичерпним, а тому за-вом може бути встановлено відповідальність і за ін. види порушень у сфері охорони, використання й відтворення росл. світу.

Перелік порушень ліс. за-ва містить ст. 105 ЛКУ, а саме: а) незаконне вирубування й пошкодження дерев і чагарників; б) знищення або пошкодження лісу внаслідок підпалу або недбалого поводження з вогнем, порушення ін. вимог пожежної безпеки в лісах та ін.

КУпАП встановлює заходи адм. відповідальності за порушення за-ва про росл. світ (флористичного за-ва) (ст. 77¹, 85¹, 88, 88¹, 88², 90, 91², 83¹). Адм. покарання – встановлена за-вом міра відповідальності за вчинення адм. правопорушення, що застосовується з метою попередження скоєння нових правопорушень як самим правопорушником, так і ін. суб'єктами.

У КУпАП передбачається також адм. відповідальність за порушення ліс. за-ва (ст. 63, 64, 65, 65¹, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77).

Адм. відповідальність у більшості випадків застосовується як допоміжний захід, а тому правоохорон. органам регіонів слід ефективніше застосовувати цей вид відповідальності.

Дисциплінарна відповідальність є одним із засобів впливу на осіб, діяльність яких з охорони, використання й відтворення об'єктів росл. світу є посадовим обов'язком. КЗпП України передбачає види дисциплінарних стягнень за відповідні правопорушення у цій царині.

ККУ встановлює крим. відповідальність за знищення або пошкодження об'єктів росл. світу (ст. 245), незаконну порубку лісу (ст. 246), порушення за-ва про захист рослин (ст. 247).

Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів ПЗФ карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років (ст. 252 ККУ).

Фахівці з екол. права неодноразово зверталися у своїх дослідженнях до актуальних питань застосування майнової відповідальності за порушення ліс. і флористичного за-ва.

Ст. 69 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» визначаються заг. положення особливостей застосування цив. відповідальності. Цей вид відповідальності становить покладення на винну в правопорушенні особу несприятливих для неї майнових покарань у визначених за-вом розмірах.

Осн. формою майнової відповідальності є відшкодування збитків у повному обсязі, якщо вони завдані здоров'ю людини, її майну, якості навколишнього природ. середовища. Заподіяні здоров'ю людини збитки визначаються правилами норм цив. за-ва. Якщо ж вони завдані природ. ресурсам, застосовуються

норми екол. зак-ва (водного, флористичного та ін.).

При відшкодуванні завданих природ. об'єктам збитків потрібно керуватися флористичним та ін. екол. зак-вом, а за браком спец. норми для підрахунку збитків необхідно в субсидіарному порядку залучати положення цив. зак-ва. Збитки, спричинені об'єктам росл. світу, встановлюються згідно з розробленими таксами. Постановою КМУ від 8 квіт. 1999 № 559 «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів» встановлено цив.-прав. відповідальність за порушення зак-ва про росл. світ, об'єкти якого розташовані в межах населених пунктів.

У вказаній постанові затверджено 3 такси, що містять розгорнуту диференціацію встановлення завданих збитків. Нею передбачені такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної внаслідок: а) знищення або пошкодження дерев і чагарників; б) знищення або пошкодження газонів і квітників; в) використання не за призначенням парків, скверів, гідропарків, ін. озелених і зем. ділянок, відведених для їх створення, а також за самовільний проїзд і заїзд на них транспортних засобів і за засмічення водойм на їх території.

За порушення ліс. зак-ва передбачено цив.-прав. відповідальність постановою КМУ від 23 лип. 2008 № 665 «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу». Цим прав. документом затв. такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу підприємствами, установами, орг-ціями і громадянами,

зокрема, за: а) за незаконне вирубування й пошкодження дерев і чагарників до ступеня припинення росту; б) за пошкодження дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту тощо.

Відшкодування збитків, заподіяних природ. росл. ресурсам за межами населених пунктів, регламентується також постановою КМУ від 23 лип. 2008 «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу». Відповідно до п. 2 цієї постанови зазначені такси застосовуються також для обчислення збитків, заподіяних знищенням, пошкодженням чи незаконною вирубкою окремих дерев, їх груп, чагарників на сільськогосп. угіддях, садибах, присадибних, дачних і садових ділянках, що не належать до ліс. фонду.

До таких нормат.-прав. актів належить і постанова КМУ від 7 листоп. 2012 № 1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)», в якій установлено, що заг. сума компенсації обчислюється з урахуванням затв. посадовими особами Держекоінспекції України, її тер. органів та ін. органів виконавчої влади, уповноважених складати протоколи про адм. правопорушення, розміру компенсації.

У цій постанові КМУ визначено розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження рослин і грибів з числа видів, занесених до Червоної кн. України, а також за знищення чи погіршення середовища їх зростання.

При цьому встановлюються спец. розміри компенсації залежно від виду або категорії об'єкта росл. світу, а також діаметру його стовбура, яким спричинено пошкодження або знищення. Приміром, за знищення або пошкодження дерев до ступеня припинення його росту з діаметром стовбура понад 50 см розмір відшкодування збитків збільшується на 1640 грн за кожен сантиметр діаметра, а до ступеня неприпинення росту (з таким же діаметром) – на 820 грн за кожен сантиметр діаметра. За знищення або пошкодження кущів, ліан віком до 3 років включно розмір компенсації зменшується вдвічі за цілу рослину.

Не надається компенсація за знищення або пошкодження рослин, які зростають на присадибних і садово-городніх ділянках.

Досліджуючи питання компенсації шкоди за екол. зак-вом, науковці слуш-

но наголошують на тому, що заподіяна охоронюваним біол. видам чи природ. їх ареалам шкода може бути визначена як будь-яке правопорушення, що негативно вплинуло на сприятливий стан збереження таких ареалів і видів. За екол. зак-вом розмір компенсації такої шкоди має оцінюватись з урахуванням кількості об'єктів росл. світу й лісу, їх густоти або охопленої поверхні, їх ролі стосовно збереження біол. видів та їх ареалів, їх рідкісності, унікальності, можливості до поширення й розмноження та ін.

Лит.: Мельник П. В. Правова охорона лісів Карпатського регіону України: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. Х., 2002; Краснова М. В. Проблеми компенсації шкоди за екологічним законодавством України: автореф. дис. ... д-ра юрид. н.: 12.00.06. К., 2010; Крассов О. И. Экологическое право. М., 2013.

А. К. Соколова.